

Natalia **BOTNARI**

gr. did. I, Liceul Teoretic L. Blaga din Bălți

Repere metodologice în predarea inter-, pluri- și transdisciplinară a simbolismului în ciclul preuniversitar

Rezumat: Prezentul articol încearcă o abordare teoretico-practică generală a conceptelor de inter-, pluri- și transdisciplinaritate, în cadrul obiectului Limba și literatura română, la predarea temei Simbolismul. Centrul de greutate al demersului este plasat pe elaborarea și sistematizarea multipleror strategiilor didactice cu caracter pluri-, inter- și transdisciplinar; urmărind realizarea unităților de competență și dezvoltarea competențelor lingvistice și literar-lectorale, în scopul formării unui sistem de atitudini, valori și comportamente civice și morale temeinice.

Cuvinte-cheie: interdisciplinaritate, pluridisciplinaritate, transdisciplinaritate, simbolism, competențe specifice, strategii didactice.

Abstract: The article aims to describe a general theoretical-practical approach to inter-, multi-, and transdisciplinarity in the teaching of Symbolism in Romanian Language and Literature. The emphasis falls on the development and systematization of multiple teaching strategies with an inter-, trans-, and multidisciplinary character; aiming at achieving the relevant competences and developing linguistic and literary skills in order to form a system of sound civic and moral attitudes, values, and behaviors during.

Keywords: interdisciplinarity, multidisciplinary, transdisciplinarity, symbolism, specific competences, didactic strategies.

Lilia **RĂCUTULA**

dr., conf. univ., Universitatea de Stat A. Russo din Bălți

INTRODUCERE

Elevul zilei de mâine va fi un explorator. Prin urmare, este absolut necesar să conștientizeze importanța învățării prin cercetare, descoperire și realizare de conexiuni între varii domenii. În contextul societății de astăzi, orice „cucerire” științifică trebuie transpusă în termeni didactici. O posibilitate reală de accentuare a indicilor calitativi ai curriculumului școlar o constituie abordarea inter-, pluri- și transdisciplinară a demersului educațional. Actualitatea conceptelor, în mod firesc, se axează pe ideea că omul gândește interdisciplinar. De altfel, practica socială nici nu cunoaște probleme unidisciplinare, dimpotrivă, ea reclamă – pentru adecvarea demersurilor teoretice – deschidere și comprehensiune pentru toate domeniile cunoașterii. Prin tendințele ce se

manifestă în evoluția învățământului contemporan, fără îndoială, aceste noțiuni s-au impus cel mai mult atenției.

Prezentul demers încearcă o abordare teoretico-practică generală a celor trei noțiuni în cadrul disciplinei *Limba și literatura română*, la predarea simbolismului. Necesitatea studierii acestei teme izvorăște din tendința novatoare a curriculumului actualizat (ediția 2019), în care s-au operat modificări importante, atât la nivel de conținuturi (transferarea simbolismului din clasa a XI-a în clasa a XII-a), cât și la nivel de reformulare a subcompetențelor în unități de competențe. De o maximă importanță este însă prioritatea acordată dezvoltării competențelor-cheie/transversale, care marchează așteptările societății privind parcursul școlar și performanțele generale ale elevilor. Astfel, pornim de la următoarele premise: nevoia evidențierii valorilor și atitudinilor pe care trebuie să le achiziționeze/formeze absolvenții de liceu în studierea unui curent literar; revizuirea unităților de competență în contextul dinamic al formării vorbitorului și cititorului cult; corelarea abordărilor intra-, inter- și transdisciplinare la nivelul relațiilor didactice: *Limba și literatura română* – discipline înrudite; simbolismul – științele și artele conexe; corelarea conținuturilor actuale cu procesul de globalizare, europenizare și tehnologizare.

Lumea contemporană reprezintă o provocare pentru educație, ideea de schimbare/transformare/perfecționare a procesului de predare-învățare-evaluare constituind una dintre ele, pentru toți profesorii. În această situație nouă, școala nu poate rămâne în afara schimbării, pentru că nu ar mai corespunde cerințelor societății; or, dinamica socială a ultimelor decenii aduce în fața lumii contemporane o serie de provocări marcate de o vastă complexitate.

INCURSIUNE ÎN INTER-, TRANS- ȘI PLURIDISCIPLINARITATE

Inter-, trans- și pluridisciplinaritatea au devenit o preocupare constantă pentru mai mulți cercetători. Studiile axate pe transdisciplinaritate sunt astăzi indisolubil legate de numele lui Basarab Nicolescu, filosof, fizician și hermeneut literar. Ideea exhaustivă a binecunoscutei sale lucrări *Transdisciplinaritatea. Manifest* este că ”disciplinaritatea, pluridisciplinaritatea, interdisciplinaritatea și transdisciplinaritatea sunt cele patru săgeți ale unui și acelui arc: cel al cunoașterii” [12, p. 44].

Elemente de interdisciplinaritate pot fi găsite încă în filosofia Greciei antice, în pedagogia lui Comenius, iar la noi – în operele lui D. Cantemir și B.P. Hasdeu. ”Lucrarea lui Cantemir *Descriptio Moldaviae*. Descrierea stării de odinioară și de astăzi a Moldovei are un caracter enciclopedic, conținând descrieri geografice, prezentări ale florei și faunei, elemente despre organizarea politică și administrativă a țării, observații etnografice și folclorice, informații despre graiul moldovenilor etc. Lucrarea lui Hasdeu *Istoria critică studiază epoca înființării formațiilor statale românești din nordul Dunării*, prezentând elemente de istoriografie și considerații despre influența naturii asupra omului [10, p. 10].

Încă în sec. XVIII Jean-Jacques Rousseau susținea necesitatea unui curriculum bazat pe nevoile și interesele individului, pornind de la experiențele vieții cotidiene: or, în epoca sa continua să fie implementat curriculumul educațional medieval, strict delimitat și monodisciplinar. Abia în sec. XIX Lev Tolstoi a încercat să pună în practică această idee, creând la moșia sa o școală liberă, centrată pe viața celui care învață, considerând că singura metodă educativă este viața însăși. În sec. XX s-au realizat primele încercări valoroase de depășire a predării monodisciplinare. În acest scop, Ovide Decroly a propus un nou sistem școlar, numit de el *sistemul centrelor de interes*.

Conform cercetătorilor, conexiunile dintre discipline se manifesta la 4 niveluri:

- multidisciplinaritatea – primul nivel: înseamnă juxtapunerea, combinarea unor elemente ale diverselor discipline, fără evidențierea elementelor comune;
- pluridisciplinaritatea – un nivel superior de integrare disciplinară, bazat pe o comunicare simetrică, ca modalități explicative;

- interdisciplinaritatea – o formă de cooperare care duce la convergența dintre discipline, ținând de o problemă care nu poate fi rezolvată de niciuna dintre disciplinele respective în parte;
- transdisciplinaritatea – nivelul cel mai înalt: întrepătrunderea mai multor discipline, din care pot rezulta, cu timpul, noi discipline sau domenii de cunoaștere.

Curriculumul național (2019) pentru limba și literatura română, ciclul liceal, propune axarea pe o educație organizată astfel încât să traverseze barierele obiectelor de studiu, aducând împreună diferite aspecte în asociații semnificative, care să se centreze pe ariile mai largi de studiu. Reperetele metodologice propuse de acesta conturează filosofia învățării limbii și literaturii române în liceu, care se deschide spre inter- și transdisciplinaritate, spre o perspectivă dinamică asupra studiului, cu un accent deosebit pe dezvoltarea competențelor, și nu doar pe asimilarea unor cunoștințe, spre o abordare holistică, elevii urmând să înțeleagă legăturile dintre domeniile de conținut ale disciplinei și interdependența dezvoltării competențelor. Curriculumul se bazează pe modelul Prensky (2010) și „evidențiază cinci metadepinderi, ce ar trebui dezvoltate prin limba și literatura română pentru ca fiecare elev să fie capabil să-și urmeze pasiunile atât cât îi permit propriile abilități” [6, p. 4]. Se recomandă activități de învățare și elaborarea de produse școlare care valorifică tehnologiile informaționale și comunicaționale în dezvoltarea competențelor lingvistice și literar-lectorale în formarea unui sistem de atitudini, valori și comportamente civice și morale temeinice, în cheia recomandărilor Strategiei Moldova Digitală 2020.

La ore, cele trei concepte sunt intrinseci demersurilor de interpretare a unor texte artistice – de ex., simboliste. Or, precum afirmă C. Șchiopu, „în cele mai dese cazuri, profesorul/elevii sunt nevoiți, prin însuși datul operei, să facă anumite conexiuni între diferite discipline, să transfere metode din diverse domenii ale cunoașterii în cel al literaturii și să le aplice în vederea interpretării textului artistic” [6, pp. 163-165].

Disciplinele școlare contribuie, fiecare în funcție de propriul său specific, la clarificarea temei investigate. La acest nivel, vorbim de o corelare a demersurilor mai multor discipline în vederea clarificării unei probleme din cât mai multe unghiuri de vedere. În abordarea interdisciplinară încep să fie ignorate limitele stricte ale disciplinelor, căutându-se teme comune, care pot duce la realizarea obiectivelor de învățare de grad mai înalt, precum și a competențelor transversale, considerate cruciale pentru succesul în societatea contemporană: luarea de decizii, rezolvarea de probleme, însușirea metodelor și a tehnicilor de învățare eficientă, competențele antreprenoriale etc.

Cert este că opera literară reprezintă un sistem com-

plex de relații, care se cer înțelese, apoi interpretate/de-codate etc. Pentru asigurarea acestui demers hermeneutic se recurge la un spectru larg de discipline auxiliare: psihologie, filosofie, istorie, mitologie, poetică, stilistică. Anume la nivelul acestor incidențe se manifestă pluridisciplinaritatea: în al cazul ei vorbim de o convergență a eforturilor și a potențialităților diferitelor discipline pentru a oferi o perspectivă cât mai completă asupra obiectivului investigat; interdisciplinaritatea însă presupune o intersectare a diferitelor arii disciplinare.

În opinia lui G. Văideanu, interdisciplinaritatea „implică un anumit grad de interacție între diferitele domenii ale cunoașterii și diferite abordări, ca și utilizarea unui limbaj comun permițând schimburi de ordin conceptual și metodologic” [13, p. 28]. Potrivit lui C. Cucos [5], interdisciplinaritatea presupune interacțiunea deschisă între anumite competențe sau conținuturi interdependente din două sau mai multe discipline, bazându-se pe un suport epistemologic ce implică intersectarea disciplinelor. Cercetătorul pune accent pe conceptul de competență, termen valorificat și în Curriculumul Național 2019.

În literatura de specialitate se insistă pe ideea că germeii interdisciplinarității se regăsesc la nivel disciplinar, acolo unde profesorul, obligat de programe sau constrâns de logica predării, se bazează pe experiența de viață a elevilor, pe realitatea înconjurătoare, prezentând fenomene, legi sau concepte noi. Problemele globale și cele personale nu pot fi rezolvate decât printr-o abordare interdisciplinară centrată pe valorile umane. De altfel, așa cum afirma J. Moffet, ”cel mai puternic argument pentru interdisciplinaritate este chiar faptul că viața nu este împărțită pe discipline”.

APLICAȚII DIDACTICE

Predarea interdisciplinară are în atenție un spectru de valori și atitudini aferente formării personalității elevului: gândire deschisă, creativă și independentă; spirit critic și autocritic; toleranță față de opiniile celorlalți; curiozitate și respect față de orice formă de viață; grijă față de propria persoană, față de ceilalți și față de mediu; formarea obișnuinței de a recurge la concepte, metode sau cunoștințe de matematică, fizică, biologie etc. în abordarea unor situații cotidiene ori pentru rezolvarea unor probleme practice; conștientizarea și implicarea în probleme de interes global etc.

Tendența sistemului de învățământ, orientat spre formarea și dezvoltarea competențelor-cheie, este de a valorifica, tot mai mult, un nou model de predare-învățare, în care sunt consolidate cunoștințe din diverse arii curriculare, în vederea educării unei persoane inteligente, capabile să înțeleagă lumea înconjurătoare și să răspundă imperativelor acesteia printr-o unitate a cunoașterii.

Varianta 2019 a Curriculumului Național amplifică importanța abordării inter-/transdisciplinare la limba și

literatura română ca o derivată a competențelor-cheie/transversale și vizează competența specifică 6, propunând un nou concept, orientat spre dezvoltarea și formarea unui elev informat, activ și creativ, pregătit pentru a trăi și a acționa într-o societate democratică prin valorificarea experiențelor lingvistice și de lectură în contextul valorilor naționale și universale. Studiul integrat al limbii, al comunicării orale/scrise și al textului literar/nonliterar va asigura paradigma comunicativ-funcțională în dezvoltarea la elevi a culturii comunicării, prin stăpânirea resurselor limbii, și a culturii literar-artistice, prin cunoașterea/interpretarea/asumarea valorilor literare și gestionarea lor în diferite contexte ale vieții. A învăța să faci, una dintre competențele de bază spre care tinde omul modern, se referă la dobândirea unei meserii sau profesii, a cunoștințelor și practicilor asociate acesteia. Domeniul de pertinență al transdisciplinarității este singurul capabil să conducă la înțelegerea și soluționarea multiplelor și complexelor provocări ale lumii prezente; or, edificarea unei personalități presupune și asigurarea condițiilor de realizare maximă a potențialităților creatoare.

Propunem câteva strategii didactice ce urmăresc realizarea lecturii interogative/interpretative a textelor literare simboliste, interpretând fenomenul literar vizat în interacțiune cu anumite date din domeniul psihologiei, sociologiei, esteticii, istoriei etc., precum și prin prisma universului axiologic al elevului-cititor.

Istoria literară românească relevă prin simbolism primul nostru moment de sincronizare, fie și una parțială. Mai mult, observăm că „formele fără fond” par să reușească a-și umple conținutul în mod original. Simbolismul a însemnat salvarea de un anacronism ce tindea să se generalizeze. Astfel, în Germania reținem poezia simbolistă a lui Rainer Maria Rilke, în Rusia – a lui Alexandr Blok, în Italia – a lui Giuseppe Ungaretti, iar în România – a lui Alexandru Macedonski, George Bacovia, Ștefan Petică, Dimitrie Anghel și Ion Minulescu.

În procesul de predare a simbolismului ar fi bine ca profesorul să formuleze și să structureze obiectivele operaționale astfel încât, la fiecare etapă de receptare și interpretare a unui text, elevii să fie puși în situația de a analiza, a compara și a deosebi teme și motive tipic simboliste. Cunoașterea acestora va fi un criteriu pentru determinarea formulei estetice căreia îi aparține oricare alt text.

Curriculumul disciplinar pentru liceu recomandă ca, în procesul proiectării didactice, alegerea textelor să fie făcută conform criteriului axiologic, prin prisma accesibilității și a resurselor educaționale, în funcție de competențele specifice urmărite. Pentru clasa a X-a, la studierea speciilor genului liric, se propun spre receptare și interpretare trei texte de A. Macedonski: *Rondehul orașului mic*, *Noapte de decembrie* și *Rondehul rozelor ce mor*. Așa cum modificările curriculare au vizat și schimbări de conținut, în clasa a

XI-a nu sunt reprezentați scriitorii simbolști, acest curent literar fiind deplasat pentru explorare în clasa a XII-a. În clasa a XII-a se recomandă următoarele texte relevante: *Note de primăvară*, *Vals de toamnă*, *Lacustră*, *Nocturnă*, *Poemă în oglindă*, *Poemă finală* de G. Bacovia; *Într-un bazar sentimental* și *Acuarelă* de I. Minulescu.

Pentru a realiza conectarea la contextul cultural al apariției poeziei simboliste, profesorul le poate propune elevilor cercetarea unor surse teoretice selectate în prealabil. În scopul sporirii interesului pentru suporturile teoretice, li se poate oferi oportunitatea de a le cerceta, analiza și discuta în grupuri. Aceste mini-ateliere de discuție pot lua forma unor vizite la cafenea – de aceea tehnica se va numi *Cafenea de discuții*:

- **Cafenea 1:** Realizați o lectură a reperelor teoretice și precizați contextul social-istoric al apariției simbolismului românesc.
- **Cafenea 2:** Cercetați reperate teoretice și precizați programul ideologic și estetic al simbolismului românesc.
- **Cafenea 3:** Cercetați reperate teoretice și enumerați reprezentanții de bază ai simbolismului românesc, prezentând trăsăturile definitorii ale creației acestora.

O altă strategie didactică conectată la realitate, care imită comunicarea pe rețelele de socializare și are în vizor ghidarea unui comportament verbal corect în interacțiunea comunicativă, este *Chatul*. Este un truc didactic care poate fi utilizat la verificarea oricărei teme teoretice, caracterizarea personajului, prezentarea personalității unui scriitor, adunarea ideilor pentru un subiect, precizarea unor detalii la realizarea conexiunii cu literatura universală. De ex.: *Chatul pe baza simbolismului francez*, având următorii pași:

- Elevii se grupează a câte 4, 5 sau 6.
- Fiecare membru are o fișă. Pe fișă semnați sau scrieți în locul numelui un simbol/pseudonim/pictogramă etc.
- Scrieți o întrebare referitor la simbolismul francez.
- Transmiteți foița colegului în direcția acelor de ceasornic.
- Răspundeți la întrebarea de pe foiță. Puteți scrie o sugestie, o opinie. Semnați în dreptul replicii
- Transmiteți foița colegului în direcția acelor de ceasornic. Scrieți o altă întrebare, alt conținut. Semnați.
- Completați răspunsul până fișa inițială va ajunge la autor.
- Se prezintă o fișă-două la alegere.
- Acum se poate realiza chatul echipei. Toate fișele echipelor se adună pe câte un poster și se acroșează la tablă. Posterele cu fișele echipelor pot avea un titlu. Tabla devine ecranul computerului cu un chat iconic.

Un alt instrument didactic pe care îl putem folosi la

etapa de realizare a sensului în cadrul receptării oricărui text simbolist, pentru a identifica stările de spirit, viziunea asupra lumii și intenția eului liric este *Fotorobotul* (cu varianta *Se caută cetățeanul*). De ex.:

Tabelul 1. *Fotorobotul (Se caută cetățeanul)*

În baza poeziei *Lacustră* de G. Bacovia, elevilor li se propune să contureze un posibil portret verbal al eului liric (al poetului simbolist), precizând starea de spirit, problemele cu care se confruntă și viziunea asupra lumii. (Pentru divertisment, se pot face referințe imaginare și la aspectul fizic.).

În cadrul unui atelier de lectură (cu varianta *Mara-tonul de lectură*, după Mariana Marin), după receptarea mai multor poezii bacoviene, putem provoca elevii să joace rolul unui psiholog, stabilind tipul de temperament specific poetului și ilustrând fiecare trăsătură detectată cu citate din poezii. Prezentăm în continuare o variantă de sarcină care urmărește acest scop – *TIC-TAC*.

Tabelul 2. *TIC-TAC*

TIC (Starea, trăsătura)	TAC (Vers argumentativ, titlul poeziei)
Deprimat Pesimist Singuratic, izolat	În tăcerea grea, gând și animal/frânt În curând, încet va cădea în vid/Tot. (<i>Monosilab de toamnă</i>)
(Se enumeră o serie de stări de spirit care demonstrează un temperament melancolic.)	Ascuns în pivnița adâncă fără a spune un cuvânt/ Singur să fumez acolo neștiut de nimeni... (<i>Poemă finală</i>)

Ca variantă, poate fi invitat psihologul școlar, care îi va informa pe elevi despre anxietate și angoasă – stări de spirit dominante în creația bacoviană, prezentându-le detaliat cauzele și efectele acestora.

Pentru a demonstra corespondența dintre culoare și sens, care reprezintă unul dintre principiile simbolismu-

lui, la o etapă de prelectură, profesorul le poate propune elevilor să facă diverse asocieri cromatice. Sarcina poate lua următoarea formă: Asociați-vă pe fiecare dintre voi (caracterul, dispoziția de azi, starea de moment) cu o culoare și explicați asocierea. Motivați de ce ați ales această culoare. De ex.: *Mă reprezintă albastrul, fiindcă acesta semnifică infinitul, tendința spre ideal.*

Tot în acest scop didactic poate fi folosită tehnica *Fotolimbajul*, cu următoarea variantă strategică: li se propune elevilor realizarea unei prezentări PPT sau a unui filmuleț în baza unui text simbolist (din literatura universală sau națională), în care să asocieze adecvat versurile, imaginea și muzica. Acest tip de sarcină de receptare a unui text liric le permite elevilor să-și etaleze și competențele digitale.

RECOMANDĂRI

În calitate de recomandări, optăm pentru un tabel-sinteză (Tabelul 3) cu strategii transdisciplinare, unde se propune o varietate largă de aplicații didactice la temă.

Tabelul 3. *Strategii de abordare interdisciplinară a liricii simboliste*

Obiectul, disciplina	Strategia didactică	Sarcina didactică																		
Muzica	Comentariul Lista	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Comentați versul ”lugubrul marș al lui Chopin”, stabilind similitudini lirice între piesa celebrului compozitor și poezia lui G. Bacovia <i>Marș funebru</i>. ➤ Informați-vă și selectați o listă de poezii simboliste care au fost puse pe muzică (<i>Cânta un matelot...</i> de I. Minulescu; <i>Note de primăvară</i> de G. Bacovia etc.). ➤ Analizați instrumentele muzicale care sonorizează melodia și comentați corelarea lor cu mesajul textului. 																		
Literatura universală	Comentariul comparativ Diagrama Venn	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Comentați versul ”Mi se părea Ofelia nebună...” și stabiliți o punte de legătură între atributul esențial al eroului shakespearian și intensitatea sentimentului din poezia <i>Marș funebru</i> de G. Bacovia. ➤ Invocați opere și poeți simbolști din literatura universală cu care s-ar putea asocia poezia bacoviană, stabilind asemănări și deosebiri. 																		
Arta plastică	Proiectul Asocieri cromatice	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Însuși G. Bacovia a mărturisit că e partizanul audiției colorate, adică al redării culorilor cu inteligență prin cuvinte. Arătați succint cum se reflectă, în poeziile sale reprezentative, această tehnică. ”Cuvintele, în poezia simbolistă, capătă nuanțe subtile, ele devin culori sau note muzicale”, remarcă C. Parfeni în studiul său <i>Literatura în școală</i>. ➤ Propuneți o listă de expresii poetice-echivalente cromatice sau muzicale din poezia simbolistă românească, completând tabelul: <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>Titlul poeziei, autorul</th> <th>Expresia poetică</th> <th>Sugestia cromatică</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Exemplu: <i>Note de primăvară</i> de G. Bacovia</td> <td><i>Verde crud, verde crud.../ Mugur alb și roz și pur...</i></td> <td>Pete de culori țipătoare, culori halucinante prin intensitate.</td> </tr> </tbody> </table> ➤ La etapa <i>Evocare</i> li se propune elevilor să se asocieze cu o culoare și să explice asocierea, să motiveze de ce anume se asociază cu această culoare. Exemplu: <i>Mă reprezintă albastrul, fiindcă acesta reprezintă infinitul, tendința spre ideal.</i> ➤ Stabiliți corespondențe afective pentru următoarele culori din simbolismul bacovian: <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 33%;">Alb</td> <td>exemplu: nevroză, reverie, sfârșit;</td> </tr> <tr> <td>Negru</td> <td>exemplu: moarte, despărțire, urât;</td> </tr> <tr> <td>Roșu</td> <td>exemplu: boală, degradare, finalitate;</td> </tr> <tr> <td>Violet</td> <td>exemplu: monotonie, crepuscul, alienare;</td> </tr> <tr> <td>Gri</td> <td>exemplu: angoasă, plictis;</td> </tr> <tr> <td>Roz, verde, albastru</td> <td>exemplu: nevroză, tristețe.</td> </tr> </table> 	Titlul poeziei, autorul	Expresia poetică	Sugestia cromatică	Exemplu: <i>Note de primăvară</i> de G. Bacovia	<i>Verde crud, verde crud.../ Mugur alb și roz și pur...</i>	Pete de culori țipătoare, culori halucinante prin intensitate.	Alb	exemplu: nevroză, reverie, sfârșit;	Negru	exemplu: moarte, despărțire, urât;	Roșu	exemplu: boală, degradare, finalitate;	Violet	exemplu: monotonie, crepuscul, alienare;	Gri	exemplu: angoasă, plictis;	Roz, verde, albastru	exemplu: nevroză, tristețe.
Titlul poeziei, autorul	Expresia poetică	Sugestia cromatică																		
Exemplu: <i>Note de primăvară</i> de G. Bacovia	<i>Verde crud, verde crud.../ Mugur alb și roz și pur...</i>	Pete de culori țipătoare, culori halucinante prin intensitate.																		
Alb	exemplu: nevroză, reverie, sfârșit;																			
Negru	exemplu: moarte, despărțire, urât;																			
Roșu	exemplu: boală, degradare, finalitate;																			
Violet	exemplu: monotonie, crepuscul, alienare;																			
Gri	exemplu: angoasă, plictis;																			
Roz, verde, albastru	exemplu: nevroză, tristețe.																			
Estetica	Text argumentativ	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Demonstrați funcția estetic-educativă care reiese din alternarea planului real cu cel fantastic, al visului (în poemul <i>Noapte de decembrie</i> de A. Macedonski). 																		

	Agenda cu notițe paralele	<p>Analizați sugestia imaginilor literare din poezia lui A. Macedonski <i>Rondelul rozelor ce mor</i>.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Strofa</th> <th>Sugestii de interpretare</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> <i>E vremea rozelor ce mor, Mor în grădini, și mor și-n mine Ș-au fost atât de viață pline, Și azi se sting așa ușor.</i> </td> <td>Strofa 1 – moment descriptiv</td> </tr> <tr> <td> <i>În tot se simte un fior. O jale e în orișicine. E vremea rozelor ce mor – Mor în grădini, și mor și-n mine.</i> </td> <td>Strofa 2 – stabilește atmosfera și sentimentul</td> </tr> <tr> <td> <i>Pe sub amurgu-ntristător Curg vălmășaguri de suspine, Și-n marea noapte care vine Duiocese-și pleacă fruntea lor ... – E vremea rozelor ce mor.</i> </td> <td>Strofa 3 – descriptivul și emoționalul, ancorate în sfera morții</td> </tr> </tbody> </table>	Strofa	Sugestii de interpretare	<i>E vremea rozelor ce mor, Mor în grădini, și mor și-n mine Ș-au fost atât de viață pline, Și azi se sting așa ușor.</i>	Strofa 1 – moment descriptiv	<i>În tot se simte un fior. O jale e în orișicine. E vremea rozelor ce mor – Mor în grădini, și mor și-n mine.</i>	Strofa 2 – stabilește atmosfera și sentimentul	<i>Pe sub amurgu-ntristător Curg vălmășaguri de suspine, Și-n marea noapte care vine Duiocese-și pleacă fruntea lor ... – E vremea rozelor ce mor.</i>	Strofa 3 – descriptivul și emoționalul, ancorate în sfera morții
Strofa	Sugestii de interpretare									
<i>E vremea rozelor ce mor, Mor în grădini, și mor și-n mine Ș-au fost atât de viață pline, Și azi se sting așa ușor.</i>	Strofa 1 – moment descriptiv									
<i>În tot se simte un fior. O jale e în orișicine. E vremea rozelor ce mor – Mor în grădini, și mor și-n mine.</i>	Strofa 2 – stabilește atmosfera și sentimentul									
<i>Pe sub amurgu-ntristător Curg vălmășaguri de suspine, Și-n marea noapte care vine Duiocese-și pleacă fruntea lor ... – E vremea rozelor ce mor.</i>	Strofa 3 – descriptivul și emoționalul, ancorate în sfera morții									
	Fotolimbajul	<p>➤ Li se propun elevilor mai multe imagini, în baza cărora vor completa triada:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Imaginea, semnul</th> <th>Propria asociere</th> <th>Asocierea simbolistilor (versul, autorul)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> ✓ O stradă șerpuitoare ✓ Fumul care iese din hogoag ✓ O floare ✓ Un clavir ✓ Vioară </td> <td>Drumul inițiativ</td> <td>Calea spre moarte</td> </tr> </tbody> </table>	Imaginea, semnul	Propria asociere	Asocierea simbolistilor (versul, autorul)	✓ O stradă șerpuitoare ✓ Fumul care iese din hogoag ✓ O floare ✓ Un clavir ✓ Vioară	Drumul inițiativ	Calea spre moarte		
Imaginea, semnul	Propria asociere	Asocierea simbolistilor (versul, autorul)								
✓ O stradă șerpuitoare ✓ Fumul care iese din hogoag ✓ O floare ✓ Un clavir ✓ Vioară	Drumul inițiativ	Calea spre moarte								
Matematica	Explicația Investigația	<p>Ion Bălu a remarcat că Macedonski s-a oprit la unsprezece „nopti”. Seria de <i>Psalmi moderni</i> conține tot unsprezece texte, redactate de asemenea pe un spațiu temporal relativ îndelungat, între lunile iulie 1893 și mai 1895 [1, p. 134].</p> <p>➤ Cercetați în simbolistica universală semnificația numărului unsprezece, raportând-o la cea a lui Macedonski.</p> <p>(În simbologia universală, numărul unsprezece include în structura lui noțională un conflict virtual; nemulțumirea, excesul, lipsa de măsură vizibile și în ”nopti”, și în ”psalmi” pot fi receptate ca începutul unei regenerări spirituale. Același număr este considerat de specialiști ”una din cheile <i>Divinei Comedii</i>”, ce își extrage simbolismul din ”conjuncția” numerelor cinci cu șase; ele sunt microcosmosul și macrocosmosul, sau Cerul și Pământul, suma amândurora constituie ”calea Cerului și Pământului” [4, p. 408]. În toate ”noptile” întâlnim o contiguitate între pământ și cer, o aspirație a înălțării, năzuința ascensiunii spre bolta cerească, împreună cu semnificațiile simbolice aferente.)</p> <p>S-a constatat în studiile de specialitate că spațiul bacovian are și alte dimensiuni. Pe verticala lui se exprimă în mod frecvent CĂDEREA. Gravitația funcționează implacabil, ea trage spre pământ diverse simboluri.</p> <p>➤ Selectați din poeziile bacoviene <i>Vânt</i>, <i>Singur</i>, <i>Nocturnă</i>, <i>Oh, amurguri</i> versuri care demonstrează legi fizice. Urmăriți corespondențele care se deslușesc între planul universului psihic și cel al universului fizic.</p> <p>(Exemple de versuri: <i>Depart de câmp/Cad corbii domol...</i>; <i>Peste parcul părăsit/cad regrete...</i>; <i>Totul cade ca o jale nouă...</i>; <i>Orașul gol.../Cetate depărtată;/Frunzișul smuls.../De firele electrice paralizată/Ca un simbol, O pasăre cade-n oraș, ca o tristețe mai mult...</i>)</p>								
Fizica	Asocierea									

Geografia	Cartografierea	➤ Prezențați, prin semne convenționale specifice, orașul bacovian, așa cum prinde el contur în poeziile <i>Nocturnă</i> , <i>Cuptor</i> , <i>Fanfară</i> , <i>Amurg</i> , <i>Sonet</i> și în alte texte care prezintă un univers citadin.
	PRES	În critica literară Ion Minulescu este considerat <i>poetul mărilor</i> . ➤ Demonstrați, prin tehnica PRES, veridicitatea acestei constatări. (Ca exemple de texte, se așteaptă următoarele titluri: <i>Sosesc corăbiile</i> , <i>Romanța celor trei corăbii</i> , <i>Crepusul la Tomis</i> , <i>Octombrie</i> , <i>Acuarelă</i> etc.)
Chimia	Demonstrația	➤ Analizați din punct de vedere chimic <i>plumbul</i> – element cu rol de laitmotiv în creația bacoviană. Demonstrați rolul acestuia la intitularea primului volum bacovian.

CONCLUZII

Dialogul interdisciplinar este o rețea, o pânză de păianjen, fiecare dintre puncte comunicând între ele. Dialogul interdisciplinar, dar nu numai, ne proiectează către o anumită multitudinea de sensuri, către polimorfism, varietate, hibridare sau sincretism. Nu putem formula răspunsuri la interogații actuale și deosebit de complexe fără o raportare inter-, trans- și pluridisciplinară.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Bălu I., Iancu M. Simbolismul românesc. București: Erc Press, 2008. 223 p.
2. Boldea I. Istoria didactică a poeziei românești. Simbolism, modernism, tradiționalism. Brașov: Aula, 2002.
3. Călinescu G. Istoria literaturii române de la origini până în prezent. București: Minerva, 1985.
4. Chevalier J., Gheerbant A. Dicționar de simboluri. București: Artemis, 1967.
5. Cucuș C. Posibilități de configurare interdisciplinară a conținuturilor în predarea valorilor religioase. În: *Învățătorul modern*, anul VI, nr. 6 (34), decembrie, 2014.
6. Curriculum național. Limba și literatura română. Clasele X-XII. Chișinău: Lyceum, 2020.
7. Dărămuș L. Transdisciplinaritatea – o nouă viziune asupra lumii (interviu cu academicianul Basarab Nicolescu). În: *Pro Saeculo*, 2006.
8. Ilie E. Basarab Nicolescu: eseu monografic. Iași: Timpul, 2008.
9. Leahu R. Predarea poeziei cu formă fixă. În: *Semn*, anul XIV, nr. 3, 2011.
10. Negrea G. O. et al. Fascinanta provocare a interdisciplinarității. Sibiu: Armanis, 2014.
11. Nicolescu B. Nevoia de transdisciplinaritate în învățământul superior. Disertație de doctor honoris causa. Pe: http://basarab-nicolescu.fr/DISTINCTIONS/Anca_Mustea_Arad_2011.pdf
12. Nicolescu B. Disciplinele ca măști ale transdisciplinarității. În: *Convorbiri literare*, nr. 8, 2010.
13. Văideanu G. Educația la frontiera dintre milenii. București: EDP, 1988.